

Iz Objektiva:

Starši v pehanju za popolnim, uspešnim in srečnim otrokom

Lucija, visoko izobražena, stara čez trideset let, je pred pol leta postala mama. Preden je zanosila, je imela redno službo, stanovanje in točno predstavo, kako bo živela naslednjih dvajset let. Med nosečnostjo je začela uživati izključno hrano ekološke pridelave, ker je v eni od revij za starše prebrala, da prehrana nosečnice odločilno vpliva na razvoj zarodka. Da bi se bolje pripravila na porod, se je vpisala na tečaj joge, pred spanjem pa je naglas brala otroške pravljice. Slišala je, da je to dobro za kasnejši čustveni razvoj otroka.

Ideja otroka jo je obsedla do te mere, da je začela poslušati Mozarta, ker naj bi tovrstna glasba spodbujala razvoj otrokove inteligence, prek spleta pa si je naročila komplet za zgodnje učenje angleščine, namenjen dojenčkom. Tri mesece pred porodom sta z možem naročila beljenje celotnega stanovanja in kupila pregrešno drag voziček, hibrid med kočijo in terencem. Nakar sta ugotovila, da ga v nobenem položaju ne spravita v avto. Prodala sta avto in kupila večjega. Opremo za dojenčka sta izbirala s tolikšno skrbnostjo, kot bi šlo za življenje ali smrt, zato ne preseneča, da je danes njuno stanovanje podobno razstavnemu salonu otroških pripomočkov. Lucija je proti koncu nosečnosti meditirala in se psihično pripravljala na porod in dojenje. Obsedeno je prebirala raznovrstne spletne forume, namenjene staršem, in pridno nabirala informacije. Odločila se je, da bo rodila naravno, brez lajšanja bolečin, da bo otroka dojila vsaj leto dni in da ga bo zavijala izključno v pralne plenice...

Simbolična slika (Foto: Tomaž Skale)

Nato se je vse sesulo. Po nekaj pravih popadkih je rjoveče zahtevala "epiduralno", ki je ni dobila, ker nihče od anesteziologov ni bil na voljo. Izsiljevala je carski rez, kar je zdravnik odločno zavrnil, nakar

je kričala, naj ji dajo vse, kar imajo proti bolečinam. Danes se temu smeje, takrat se ji ni zdelo smešno. "Občutek sem imela, da nič ni tako, kot bi moralo biti. Nič ni delovalo. Ko sem končno rodila, vsa omotična od pomirjeval, se dojenčica ni hotela dojeti. Mogoče ni znala, kaj pa vem. Jaz pa tudi nisem imela pojma. Dve sestri sta mi pomagali, cel dan smo jo pristavljale, pa ni šlo. Ves čas je jokala, sem mislila, da se mi bo zmešalo. Na koncu sem ji dala stekleničko. Bila sem popolnoma frustrirana."

Otrokocentrični starši

Z možem naslednjih nekaj mesecev skoraj nista spala, Luciji se je zdelo, da se je njeno življenje zreduciralo na pripravo mleka, pranje stekleničk in previjanje. Imela je občutek, da je otrok popolnoma zavzel njeno življenje in da se niti stuširati ne more v miru. Po treh mesecih je bila tako izčrpana in malodušna, da ji je zdravnica predpisala antidepressive. Zdaj je malo bolje, vendar se še vedno žre, ker ne more dojeti. Občutek ima, da je njena hči zaradi tega prikrajšana in da sama ne more užiti materinstva, kot bi ga lahko.

Vse kaže, da se Lucija uspešno razvija v enega tistih izobraženih staršev srednjega sloja, na katere sociologi in drugi avtorji zadnja leta lepijo nič kaj prijetne oznake, kot so obsedeni, otrokocentrični, toksični, negotovi, okuženi z vzgojo, histerični, hiperzaščitniški, prestrašeni, preveč ambiciozni, s krivdo naphani, anksiozni, paranooidni in tako naprej. Starši so danes pogosto žrtve iluzij o popolnem starševstvu, ki bo, če se bodo le dovolj potrudili (tako obljublajo številni eksperti), proizvedlo popolne otroke, popolne družine in popolno srečo. Daleč se zdijo časi, ko so otrokom vladali brezbrizni, okrutni, nasilni in avtoritarni starši, katerih cilj so bili ubogljivi, poslušni in nenadležni otroci. Danes staršujejo empatični, čutveni starši, ki v svoje otroke usmerjajo daleč največ pozornosti in energije, ki želijo srečne, zadovoljne in uspešne otroke, a so glede njihove vzgoje in svoje vloge tako negotovi, kot ni bila negotova nobena generacija staršev doslej. Vse bolj očitno je, da postaja uresničitev uspešnega starševstva v sodobni družbi, ki ji že dolgo pravimo družba negotovosti, vedno težja naloga.

Občutenje starševstva in odnos do otroštva sta se v zadnjih šestdesetih letih korenito spremenila, razvila in izboljšala. Socialni zgodovinarji pišejo, da se je otroštvo v Evropi konstituiralo med 16. in 18. stoletjem, v Sloveniji pa po besedah sociologinje **dr. Tanje Rener** s precejšnjim zamikom šele v prejšnjem stoletju. Družbeni razred, ki je izumil otroštvo, je bil srednji, meščanski razred, ki je, mimogrede, izumil tudi pojem materinstva, kot ga poznamo danes. Po besedah Tanje Rener lahko o občutenju otroštva in starševstva v modernem pomenu pri nas govorimo šele po drugi svetovni vojni. Kar med drugim pomeni, da materinstvo ni biološko dano in naravno, temveč družbeno regulirano in definirano.

Z zgodovino otroštva se je pri nas zelo podrobno ukvarjala Alenka Puhar, ki je o tem napisala knjigo z naslovom Prvotno besedilo življenja. V njej med drugim pravi, da je bilo otroštvo na območju današnje Slovenije še v 19. stoletju eno samo trpljenje, dom pa je bil ena sama groza, tesnoba in odtujenost. Z omenjeno knjigo, ki je prvič izšla v začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja, v ponatisu pa pred šestimi leti, je Puharjeva razbila mit o zlatih starih časih in bukolični predstavi srečnega naturalističnega otroštva bosih nog, belih srajčk in marjetic v laseh. To, da imajo danes starši vse manj časa za otroke, da se odnosi med njimi rahljajo, je po njenem prepričanju nič drugega kot govorjenje na pamet in močno varljiv občutek. Ključ evolucije v odnosih med starši in otroci namreč leži v empatiji, v zmožnosti vživljanja v otrokove potrebe. In zgodovina otroštva nam kljub krutim podobam ves čas vztrajno pripoveduje o postopnem naraščanju te empatije, vse tesnejših odnosih med odraslimi in otroki in vedno boljši skrbi zanje.

Emocionalni in eksistenčni projekt

Z demokratizacijo družbe so se postopoma demokratizirali tudi odnosi v družinah. Zahodne družbe so v zadnjih šestdesetih letih pod vplivom Freuda in njegovih somišljenikov ter frankfurtske šole, ki je za uspeh nacizma v Nemčiji krivila strogo avtoritarno vzgojo v tamkajšnjih družinah, preplavile doktrine, ki poudarjajo otrokove potrebe po varnosti, nežnosti in toplini ter usoden pomen otroštva za vse nadaljnje človekovo življenje. Avtoritarni tip družine z moškim poglavarjem na čelu je nepreklicno v zatonu. Otroci naj bi bili danes enakovredni, spoštovani in avtonomni subjekti v odnosu do svojih staršev. Naj bi bili. V marsikateri družini je to še vedno nedosegljiv ideal.

Vse več je namreč staršev, ki so jih na njihovi misiji za čim večjo dobrobit lastnih otrok obsedli monstumi pretiranega nadzora, zaščite, nerealnih pričakovanj, prikrite manipulacije in vseprežemajoče logike potrošništva. Pobesnelo starševanje naj bi bilo v razcvetu predvsem zadnjih petindvajset let. Ker jih rojevamo vedno manj, vedno pozneje in nemalokrat s pomočjo biomedicine, so postali otroci posebna dobrina neprecenljive emocionalne vrednosti, v katero starši projicirajo svoje želje in pričakovanja, ugotavlja v svojem magistrskem delu o protektivnem otroštvu **Saša Pišot**. Danes so otroci pogosto neke vrste starševski emocionalni in eksistenčni projekt, pravi sociologinja **dr. Metka Kuhar**, Tanja Rener pa dodaja, da gre predvsem za ideološki projekt izobraženih staršev srednjega sloja, ki že desetletja sledijo ideologiji, da je za "naše otroke dobro le najboljše".

Ko se je Valentina pred leti iz Buenos Airesa preselila v Ljubljano, so jo najbolj šokirali gromozanski vozički, v katerih so mame prevažale svoj naraščaj. Nikoli še ni videla toliko teh ogromnih vozičkov na kupu. Kasneje je spoznala, da je bil to samo najvidnejši znak naše obsedenosti s predstavami o popolnem starševanju. Kmalu je opazila, da se v Sloveniji ljudje za otroke ne odločajo spontano, temveč po nekih pravilih tihega konsenza: najprej redna služba, potem poroka, nakup stanovanja, kmalu zatem otrok, gromozanski voziček in nov avto. Včasih ima celo občutek, da imajo nekateri otroke samo zato, ker to od njih pričakuje okolje, in ne zato, ker bi si jih resnično želeli.

"Ko v Sloveniji rodiš, je tvoja prva naloga, da dojiš, vmes pa razkazuješ najnovejši model vozička," se pošali Valentina, ki je tudi sama mama dvomesečnega fantiča in za izobraženko slovenskega srednjega sloja popolnoma nenavadna. Živi v majhnem najemniškem stanovanju, z možem nimata avta, otroka pa vozita v deset let starem izposojenem vozičku. "Druga naloga je, da daješ videz srečne, zadovoljne in požrtvovalne mame, tudi če bi se najraje razjokala zaradi osamljenosti, neprespanosti in vsakodneвне rutine!"

Valentina redno prebira spletne forume, namenjene staršem, in se ne more načuditi, o čem vse razglabljajo ženske. "Obsedene so z vzgojnimi teorijami in napotki o tem, kaj je najboljše za otroka. Občutek dobiš, da če nimaš točno tistega vozička, točno tiste posteljice, če ne prenašaš otroka cel dan na hrbtu, če ne spiš z njim v isti postelji, če se z njim neprestano ne pogovarjaš in seveda če ne dojiš, nisi dobra mama." Po forumih je, pravi, razlitih ogromno skritih občutkov krivde mam, ki ne morejo dobiti. "Pritisk je neverjeten. Vsi te prepričujejo, kako pomembno je dobiti. Takoj po porodu recimo še nisem imela mleka. Otrok je jokal in jasno je bilo, da je lačen, vendar mu sestre v porodnišnici niso hotele dati stekleničke. Morala sem jo dobesedno izsiliti."

Če primerja argentinske starše s slovenskimi, se ji zdijo slednji mnogo bolj zaščitniški in zahtevni. "Otrok se komaj rodi, oni pa se že histerično ukvarjajo s tem, v kateri vrtec ga bodo vpisali, katere tečaje, dodatne dejavnosti, vsi hočejo najboljše zanj, obsedeni so z njegovo prihodnostjo, hočejo da bo športnik, da bo dober v šoli, da bo znal jezike, da bo igral vsaj en inštrument, da bo študiral in da bo imel fajn poklic. Vse je usmerjeno v to, da bo otrok nekoč dobil službo. Starše je groza, da bi naredili kakšno napako in slučajno ne bi razvili kakšnega njegovega skritega talenta." Ravno zadnjič je srečala

enega teh obsedenih očetov, ki je svojega triletnika na vsak način hotel prisiliti, naj pred njo šteje do deset. "Otrok ni hotel, on pa je kar vztrajal in vztrajal in silil vanj. Bilo je zelo neprijetno. Fantek se mi je zasmilil. Stal je tam kot vkopan, ves v krču, oče pa je še kar rinil vanj."

Zaradi poplave različnih vzgojnih teorij, katerih resnic je bila zadnje mesece deležna tudi sama, se zdijo Valentini starši zmedeni, dezorientirani in izjemno negotovi. Tudi sama tu pa tam nasede kakšni od teorij, ki danes polnijo in konstituirajo polje starševanja. Tako sta recimo z možem neko noč dojenčka vzela v zakonsko posteljo. Nekje sta prebrala, da bo tako čutil njuno bližino in se bo počutil bolj varnega. In rezultat? Sin je spal, sama pa vso noč nista zatisnila očesa, ker sta se bala, da ga bosta pomendrala. Naslednji večer sta dojenčka preselila nazaj v zibko. "Veš, kaj me najbolj moti pri vseh teh teorijah," reče Valentina, medtem ko že tretjič v eni uri doji. "To, da je cilj večine teh teorij srečen otrok, medtem ko se nobena ne ukvarja z dobrim počutjem mame."

Postmoderni starši

Vzgojne teorije, ki danes vnašajo toliko zmede in negotovosti v polje starševske skrbi in vzgoje, niso od včeraj. Njihov razvoj sega v 17. in 18. stoletje, razlika je le v tem, da so bila prva vzgojna pravila jasna, neomajna in enotna, danes pa jih je malo morje in si večkrat tudi nasprotujejo. Živimo namreč v času, ko se vzgojni priročniki menjavajo hitreje kot letni časi. Poplava različnih virov, od knjig, televizijskih serij do forumov, namenjenih starševanju, po mnenju Metke Kuhar kaže na veliko zmedo in akuten manko jasnih vzgojnih perspektiv, po drugi strani pa je očitno, da si starši in vzgojitelji sami prizadevajo najti lastno pravo vzgojno pot. "Stare, avtoritarne doktrine starševanja, tiste, ki so vselej vedele, kaj je prav in primerno in kaj ne, tiste, ki so torej delovale od zgoraj navzdol na način jasnih receptov, so se razgradile, kar je bilo nujno in prav," pravi Tanja Rener. Toda nadomestili jih niso novi recepti, zato se skušajo starši sami znajti v številnih vzgojnih izzivih, pred katere jih postavljajo otroci in situacije. Pri nas tako po besedah Metke Kuhar že nekaj časa prevladuje pogajalski tip družine, kjer starši skupaj z otroki krmarijo med scilo avtoritarnosti in karibdo permisivnosti, med vcepljanjem odgovornosti in doziranjem svobode, pri čemer se vse bolj zavedajo, da niti ena od skrajnih vzgojnih metod ni prava.

Postmoderni starši skušajo tako v ospredje odnosov z lastnimi otroki postavljati toplino, enakost, vzajemno spoštovanje, avtonomijo in odločanje skozi pogovor. Trudijo se, pravi Metka Kuhar, kar pa ne pomeni, da jim tudi uspeva. Za starše, rojene v 60., 70. in 80. letih prejšnjega stoletja, so namreč značilni zelo slabi komunikacijski vzorci, vrh tega imajo težave pri življenju v potrebe svojih otrok, kar je posledica slabih modelov njihovih izvornih družin. "Pogosto se mi zdi, da starši svojih otrok še vedno ne dojemajo kot subjektov in da jih v resnici ne vidijo, saj je v odnosu do njih še vedno vse polno paternalizma." Tem odnosom Metka Kuhar pravi psevdodemokratični odnosi. Zato bo po njenem razvijanje reflektivne, odgovorne in dialoške starševske avtoritete, ki krepi otrokovo samospoštovanje in spoštuje njegovo integriteto, še naprej osrednja naloga slovenskih staršev.

Zakaj prihaja do paradoksa sodobnega starša, ki po eni strani vlaga v svoje otroke ogromno emocionalne in siceršnje energije, po drugi pa ga preganja občutek, da njegovi vzgojni prijemi ne delujejo, sem vprašala psihiatra in psihoanalitika **Matjaža Lunačka**. Tudi sam vidi razlog velike negotovosti, povezane z vzgojo otrok, v zmanjšani zmožnosti empatije tako imenovane narcistične populacije.

Pojasnil je takole: "V naši družbi obstajajo štirje tipi subjektivitete. Prva je vezana na tradicionalno protestantsko etiko in je v izumiranju. Gre za osebe z jasnimi moralnimi normami, ki so na pozitiven način ponotranjile starševsko avtoriteto. Takšne osebe nimajo posebnih dvomov, znajdejo se v vsaki situaciji in se hitro odločajo. Naslednja je klasična nevrotična subjektiviteta, polna notranjih

konfliktov. Takšne osebe bodo sicer vedele, kako morajo v določeni situaciji ravnati, a jih bo tega hkrati strah. Zanje so značilni oklevanje, neodločnost in nekonsistentnost. Z razvojem potrošniške kulture in permisivnih vzgojnih prijemov, ki so proizvedli preinvestirane otroke, je nastala narcistična subjektiviteta. Takšne osebe so po eni strani zelo ranljive, po drugi pa izjemno samozadostne. Zelo težko se vživljajo v potrebe drugega, libido vežejo nase, največ pa jim pomenita lasten uspeh in aplavz drugih. Ta subjektiviteta je v naši družbi prevladovala vse do danes. Pred kratkim pa so analitiki določili nov tip subjektivitete, ki so jo poimenovali telematična. Bojim se, da se bo sodobna družba razvijala prav v to smer. Za te osebe je značilno, da komunicirajo pretežno prek spleta in drugih tehnoloških pridobitev, v neposredne osebne stike pa vstopajo z veliko tesnobo. Za njih bo vzgoja otrok še težji zalogaj."

Psihoanaliza v vrtcu

Generacija, ki torej danes najbolj intenzivno staršuje, je po mnenju Matjaža Lunačka izrazito narcistična, kar pomeni, da se vsem informacijam navkljub ne zna vživljati v potrebe svojih otrok, iz česar izvira tudi marsikatera vzgojna zagata ali, če hočete, zmedenost. Lunaček se še dobro spomni staršev, ki jih je pred leti srečeval v psihoanalitičnem vrtcu. "Moj prvi vtis o njih je bil, da so glede vzgoje svojih otrok absolutno in povsem zmedeni. Imeli so tisoč in eno vprašanje in se niso popolnoma nič zanesli nase." Zanimiv primer takšnih staršev je denimo tudi zakonski par, ki mu je svetoval pred kratkim.

Oče in mati sta poiskala njegovo pomoč, ker naj bi bil njun otrok v šoli nemiren in nepozoren, za kar sta krivila učiteljico. "Bilo je zelo zanimivo. Prišli so vsi trije. Oče menedžer, podjetnik, ves naspidiran. Govoril je kot dež, brez predaha. Tipičen narcistični oče. Čeprav sem vmes nakazoval, da bi lahko še otrok kaj povedal, ta ni imel možnosti, ker se oče preprosto ni ustavil. Otrok ga sploh ni zanimal. Sam je posrkal vso pozornost. Njemu je bilo važno samo to, da govori, da ima poslušalca, torej mene, ki o tem nekaj vem, da mu dam občutek, da obvlada situacijo. Videl sem, da je tudi mama hotela kaj povedati, pa ni mogla. Ko se mi je vendarle uspelo obrniti na otroka in je oče vsaj za kakšno minuto utihnil, se je pokazalo, da je to zelo prijazen in umirjen fant, ki potrebuje samo malo pozornosti in prostora. Takoj je bilo jasno, v čem je problem in da za njegovo nemirnost v šoli ni kriva učiteljica."

"Je starševanje naporno?" vprašam Ano, mamu dveh sinov, starih tri in deset let, ki je pred kratkim prestopila štirideseto. Po dolgem premolku olajšano dahne "ja". "Naši starši z nami niso imeli pol toliko dela, kot ga imamo mi z našimi otroki. Iz službe so sicer prihajali prej, vendar smo bili mi cele dneve na dvorišču, kjer smo se igrali z drugimi otroki. Danes otroka tja do osmega, devetega leta ne moreš pustiti samega ven, zato moraš sam organizirati njegov prosti čas. Poleg skrbi za šolo in občolske dejavnosti te ves čas skrbi še to, ali se z njim dovolj pogovarjaš, ali pravilno reagiraš, strah te je, da mu ne bi nevede škodoval..."

Če hodiš v službo, pravi Ana, izvajaš akrobacije, da si do petih doma. "Prideš lačen kot volk, živčen od samega divjanja, na hitro nekaj skuhaš, potem pa že itak sledi kopanje, pravljičica in čim prej postelja, ker hočeš imeti zvečer vsaj malo miru. Otrok tako res nima nič od tebe, z njim se pogovarjaš predvsem v avtu." Ana se veliko ukvarja z vprašanjem, kaj je dobra mama. To je tista, pravi, ki si vzame za svoje otroke čas, ki se z njimi pogovarja in igra, ki jim nenazadnje omogoči občutek urejenega in toplega doma. Oba z možem si prizadevata, da bi z otrokoma kljub naglici in hitenju vzpostavila čim boljši, iskren in topel odnos, ker verjameta, da se jima bo to, ko bosta otroka v puberteti, obrestovalo.

Ana se strinja, da so starši danes preveč zaščitniški in da otroci znotraj lastne družine ne odločajo praktično o ničemer. Čeprav sovraži permissivno vzgojo in razvajene otroke, se s svojima sinovoma o marsikateri stvari vendarle pogaja. Ne sili ju v dodatne dejavnosti, zdi se ji celo, da je bolje, da jih imata čim manj, toda problem nastane, ker je veliko njunih prijateljev zasedenih vsako popoldne, tako da se potem zelo težko uskladijo za zunajšolsko druženje in obiske. Opaža, da se družine zadnja leta vse bolj zapirajo med štiri stene. Letos poleti sta z možem recimo mislila, kakšno veselje bosta pripravila starejšemu sinu, ko sta mu dala možnost, da si velik del počitniškega časa organizira sam. Na koncu so bili vsi frustrirani, saj so njegovim prijateljem starši počitnice že vnaprej popolnoma zapolnili z različnimi dejavnostmi, tako da je bil skorajda ves čas brez družbe.

Naravno otroštvo je preteklost

Tako imenovani popolni starši, ki zadnja leta obsedeno brenčijo okrog svojih otrok, se vse pogosteje tudi pri nas ujamejo v past pretirane protektivnosti. Gre za starše, ki so preveč zaposleni s svojim delom in sami s sabo, hkrati pa preveč osredotočeni na svoje otroke. Sociologi jih pogosto opisujejo tudi kot popustljive, lebdeče, neodgovorne, preobremenjene in bolešno informirane. Naravno otroštvo je po njihovi zaslugi postalo stvar preteklosti, nadomestilo ga je inscenirano otroštvo. Ti starši, razlaga Saša Pišot, ne sprejemajo otroka takšnega, kot je, temveč z vsemi silami usmerjajo in nadzorujejo potek njegovega otroštva, pri čemer občutijo starševstvo kot največjo odgovornost.

Ne zdi se jim dovolj naučiti otroka družbenih norm in vrednot, temveč je treba vplivati na optimalen razvoj njegove individualnosti. Noben tečaj ni zanje predrag. Hkrati od svojih otrok zahtevajo, da izpolnijo vsa njihova pričakovanja. Da so torej srečni in uspešni. Posledice takšnega starševanja ne morejo biti dobre, meni Tanja Rener, saj si lahko na koncu vseh teh naporov zlahka predstavljamo utrujene, živčne in izžete starše ter zatrte ali superrazvajene otroke. Vse kaže, da bo generacija, ki je vložila ogromno energije v projekt biti dober starš, ustvarila razvajene otroke in se izgubila na poti proti svojemu veličastnemu cilju, na katerem piše "vse za otroka".

Milan, denimo, je tisti oče, ki bi dal vse za otroka in je pripadnik tako imenovanega novega očetovstva. Je popolno nasprotje svojega očeta. "Ko sem bil sam otrok, očeta praktično nisem videl. Da si je lahko kupil boljši avto, je imel dve službi, ko so gradili vikend, je imel že tri. Običajno sem ga videl zjutraj, ko sem se zbudil, ko je zvečer prihajal domov, pa sem že spal." Milanu z očetom nikoli ni uspelo vzpostaviti neke globlje emocionalne vezi, njun odnos je tudi danes, kot sam pravi, globoko zamrznjen. Zato se je že davno odločil, da bo sam drugačen oče.

Ko je partnerka zanosila, jo je spremljal na vse ginekološke preglede, čeprav se je včasih v čakalnici, polni nosečih žensk, počutil nekoliko čudaško. Na porod se je pripravljaj bolj temeljito od marsikatero nosečnice in v ključnem trenutku opravil vse, kot je bilo treba. "Nisem se onesvestil, čeprav res nisem pričakoval toliko krvi," se zasmije. Danes je star petintrideset let in je oče šestletne deklice. Tudi on jo je k angleščini vpisal že pri treh letih in se mu to ne zdi nič nenavadnega.

Če hočeš otroku omogočiti svetlo prihodnost, moraš vanj vlagati, je prepričan. Sploh v teh negotovih časih. Prvošolka tako danes poleg angleščine obiskuje še ure baleta in klavirja, tečaj keramike, ob sobotah pa tečaj plavanja v bližnjem bazenu. Milan pravi, da je nase vzel skrb za večino teh dejavnosti, medtem ko za gospodinjstvo in dom skrbi partnerica. Ker je njuna hči edinka, zaenkrat omenjeni program zdrži tudi finančno.

Družbene zahteve, povezane z uspešnim starševanjem, so danes neprimerno večje kot nekoč, poleg tega ves čas nastajajo nove in nove. Na zahodu nekatere avtorice denimo že lep čas problematizirajo tako imenovani in ponovno vznikajoči sindrom popolnih mater. Ženske se namreč pod vplivom

različnih sodobnih ideologij v silni materinski požrtvovalnosti prilagajajo vedno novim zahtevam po idealni skrbi za otroke in pri tem zanemarjajo svoje potrebe.

Pred kratkim je denimo francosko javnost razburila znana profesorica in intelektualka Elisabeth Badinter, ki v svoji zadnji knjigi brani lik nepopolne mame in opozarja, da ženske danes pod vplivi ekoloških, zelenih in naturalističnih ideologij zavračajo pridobitve, ki so jih nekoč osvobodile štedilnikov. Pri tem misli predvsem na otroške stekleničke, plenice za enkratno uporabo, že pripravljeno otroško hrano in tako naprej. Opozarja, da politika v spregi z omenjenimi ideologijami, ki propagirajo dolgotrajno dojenje, biološko, doma pripravljeno hrano in pralne plenice, na zahrbtnen način ženske ponovno sili v sfero zasebnosti in jim vzbujajo občutke slabe vesti.

Da poteka preobrazba mita dobre matere v škodo žensk, je prepričana tudi Tanja Rener. Pravi, da je sodobni mit dobre matere nemogoča zgodba o superženski, ki naj bo izobrazena, da lahko kompetentno sledi, razume in podpira svoje otroke, zaposlena, da je lahko neodvisna, skrbna in pridna, da je dom prijetno okolje za vse, in po možnosti naj bo še fit in urejena, da bodo otroci in partner nanjo ponosni. Kaj pa očetje? Tanja Rener meni, da pritiski na dobre očete niso tako siloviti. Vsaj sodeč po raziskavah o očetovstvu, ki so jih opravili pred nekaj leti, ne.

Očetov, ki bi očetovali na podobne načine, kot matere materinijo, je v Sloveniji zelo malo, trdi Tanja Rener. Raziskave kažejo, da se v večji meri kot nekoč ukvarjajo z otroki, pri čemer je njihovo ukvarjanje večkrat reducirano na sprehode in šport, tu pa tam opravijo hišna popravila in se skupaj z družino podajo na obisk veleblagovnic. To pa je v glavnem tudi vse. Seveda so tudi izjeme, ki pa so žal še vedno le - izjeme.